

Marek STYCH

Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie – Instytut Administracji

Rozdział V

Problematyka wydawania zezwoleń na wytwarzanie, przetwarzanie oraz przerabianie środków odurzających lub substancji psychotropowych

Streszczenie: Artykuł porusza współcześnie ważką materię związaną z wydawaniem zezwoleń na trzy kategorie działań: wytwarzanie, przetwarzanie, przerabianie środków odurzających i substancji psychotropowych. Zagadnienie to zostanie przedstawione w odniesieniu do kwestii podstawowych, takich jak wskazanie podstawy prawnej; zdefiniowanie pojęć podstawowych dla omawianego tematu; zakres przedmiotowy i podmiotowy zezwolenia.

Słowa kluczowe: środki odurzające, substancje psychotropowe, zezwolenie na wytwarzanie, narkomania

Artykuł porusza współcześnie ważką materię związaną z wydawaniem zezwoleń na trzy kategorie działań:

- wytwarzanie,
- przetwarzanie,
- przerabianie
środków odurzających i substancji psychotropowych¹.

Zagadnienie to zostanie przedstawione w odniesieniu do kwestii podstawowych, takich jak:

- wskazanie podstawy prawnej,
- zdefiniowanie pojęć podstawowych dla omawianego tematu,
- zakres przedmiotowy i podmiotowy zezwolenia.

¹ Zob. np. T. Chruściel, *Współczesna scena narkotyków w Polsce w świetle ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii*, „Archiwum Medycyny Sądowej” 2000, suplement 1, s. 3–14.

1. Podstawa prawna

Zagadnieniem istotnym dla omawianego tematu jest wskazanie regulacji prawnych normujących problematykę wydawania zezwoleń na wytwarzanie, przetwarzanie oraz przerabianie środków odurzających lub substancji psychotropowych². Materia ta jest rozrzucona w różnych aktach prawnych, przede wszystkim są to akty wykonawcze do ustawy. Uwzględniając zasadę hierarchiczności aktów prawnych, można wskazać na następujące akty prawne:

- Jednolita Konwencja o środkach odurzających sporządzona w Nowym Jorku w dniu 30 marca 1961 r.³;
- Konwencja o substancjach psychotropowych sporządzona w Wiedniu w dniu 21 lutego 1971 r.⁴;
- Protokół zmieniający Jednolitą Konwencję o środkach odurzających, sporządzony w Genewie w dniu 25 marca 1972 r.⁵;
- ustawa z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny⁶;
- ustawa z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne⁷;
- ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności⁸;
- ustawa z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów⁹;
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii¹⁰;
- rozporządzenie z dnia 13 stycznia 2003 r. – szczegółowe warunki i tryb składania sprawozdań z działalności w zakresie wytwarzania, przetwarzania lub przerabiania środków odurzających lub substancji psychotropowych, przywozu z zagranicy i wywozu za granicę środków odurzających, substancji psychotropowych, prekursorów grupy I-R lub słomy makowej oraz obrotu hurtowego środkami odurzającymi lub substancjami psychotropowymi¹¹;

² Tematyka ważna również dla zagadnień przewodu, zob. np. I. Sobczyk, *W kwestii przywozu, wywozu i tranzytu narkotyków*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 2002, nr 66, s. 21–40.

³ Obowiązuje od 1964 r., zastąpiła traktaty zawarte przed II wojną światową – w zakresie opium, konopi indyjskich i kokainy. Aktualnie traktat kontrolą obejmuje ponad 116 środków odurzających – Dz. U. z 1966 r. Nr 45, poz. 277.

⁴ Dz. U. z 1976 r. Nr 31, poz. 180; weszła w życie w roku 1976. Objęła ona kontrolą środki odurzające – nieobjęte w innych traktatach – w tym: substancje halucynogenne, amfetaminy, barbiturany, niebarbiturany, substancje uspokajające, trankwilizatory. Kontrola objęła 105 substancji psychotropowych.

⁵ Obowiązuje od 1975 r. – odnosi się do konieczności leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od środków odurzających. Dz. U. z 1996 r. Nr 35, poz. 149; Oświadczenie rządowe w sprawie przystąpienia RP do Protokołu zmieniającego Jednolitą Konwencję o środkach odurzających z 1961 r., sporządzonego w Genewie w dniu 25 marca 1972 r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 35, poz. 150).

⁶ T.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 1225.

⁷ T.j. Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271, ze zm.; ustawa o zmianie ustawy Prawo farmaceutyczne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r. poz. 1245 – wersja oczekująca).

⁸ T.j. Dz. U. z 2010 r., Nr 138, poz. 935.

⁹ Dz. U. Nr 229, poz. 2275 ze zm.

¹⁰ T.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 124.

¹¹ Dz. U. Nr 37, poz. 325.

- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 25 października 2005 r. – wysokość i sposób pobierania opłat za udzielenie zezwolenia na wytwarzanie, przetwarzanie, przerób, stosowanie do badań oraz pozwolenia na przywóz, wywóz, wewnątrzwspólnotowe nabycie i wewnątrzwspólnotową dostawę środków odurzających, substancji psychotropowych i prekursorów kategorii 1, a także zmianę tych zezwoleń lub pozwoleń¹²;
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie trybu oraz warunków nabywania i wchodzenia w posiadanie, przechowywania oraz używania do celów szkoleniowych środków odurzających, substancji psychotropowych, ich preparatów, prekursorów kategorii 1 oraz środków zastępczych¹³;
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie sposobu postępowania ze środkami odurzającymi, substancjami psychotropowymi, ich preparatami, prekursorami kategorii 1 oraz środkami zastępczymi gromadzonymi w celach naukowych przez jednostki naukowe prowadzące badania nad problematyką narkomanii¹⁴;
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 lutego 2012 r. w sprawie obowiązków przedsiębiorców posiadających zezwolenia na obrót hurtowy prekursorami kategorii 1, a także warunków, jakie podmiot musi spełniać celem przechowywania środków objętych zezwoleniem w komorach przeładunkowych¹⁵;
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 lutego 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu postępowania ze środkami odurzającymi, substancjami psychotropowymi i prekursorami kategorii 1, ich mieszaninami oraz produktami leczniczymi, zepsutymi, sfałszowanymi lub którym upłynął termin ważności, zawierającymi w swoim składzie środki odurzające, substancje psychotropowe lub prekursory kategorii 1¹⁶;
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 8 marca 2012 r. w sprawie wydawania oraz cofania zezwoleń na wytwarzanie, przetwarzanie, przerabianie lub stosowanie środków odurzających lub substancji psychotropowych¹⁷.

2. Definicje pojęć podstawowych

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii obejmuje swoim zakresem dwie grupy środków¹⁸:

- substancje psychotropowe (art. 4 pkt 25 – substancje wyliczone w załączniku nr 2 do ustawy);

¹² Dz. U. Nr 214, poz. 1818.

¹³ Dz. U. Nr 294, poz. 1738.

¹⁴ Dz. U. z 2012 r. poz. 73.

¹⁵ Dz. U. z 2012 r. poz. 156.

¹⁶ Dz. U. z 2012 r. poz. 236.

¹⁷ Dz. U. z 2012 r. poz. 293.

¹⁸ Zob. D. Błachut, *Charakterystyka najpopularniejszych substancji psychotropowych i środków odurzających. Współczesna scena narkotykowa*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2009, nr 1, s. 36–48.

- środki odurzające (art. 4 pkt 26 – środki wskazane w załączniku nr 1).

Przepis art. 32 tej ustawy dokonuje podziału substancji psychotropowych na określone grupy w zależności od stopnia ryzyka uzależnienia powstałego w związku z zażywaniem ich:

- w innych celach niż medyczne;
- w celach medycznych.

Z kolei przepis art. 33 wskazuje dozwolony cel używania środków odurzających i substancji psychotropowych¹⁹:

- 1) w celach medycznych, przemysłowych oraz do prowadzenia badań dozwolone jest używanie:
 - środków odurzających grup I-N i II-N;
 - substancji psychotropowych grup II-P, III-P i IV-P;
- 2) w celach badań:
 - substancji psychotropowych grupy I-P;
- 3) w celu prowadzenia badań oraz leczenia zwierząt:
 - środków odurzających grupy IV-N²⁰.

Zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii²¹ substancją psychotropową nazywamy każdą substancję (pochodzenia naturalnego lub syntetycznego)²² działającą na ośrodkowy układ nerwowy, wskazaną w wykazie substancji psychotropowych stanowiącym załącznik do wspomnianej ustawy. Podstawowe znaczenie w tym zakresie mają dwa elementy:

- potencjał uzależniający, istotny szczególnie dla szeroko rozumianego zdrowia społecznego obywateli²³;
- zakres stosowania.

¹⁹ Problem poruszony w wyrok WSA z siedzibą we Wrocławiu z dnia 15 października 2008 r., III SA/Wr 434/08 – Teza: 1. Kompetencje organów administracji sanitarnej obejmują kontrolę środków spożywczych i to także w zakresie oznakowania oraz reklamy produktów żywnościowych. 2. W sytuacji, w której ogólnodostępny produkt żywnościowy posiada nazwę identyczną z nazwą środka odurzającego, ma miejsce promocja narkotyku. Można zatem zastanawiać się, czy nie doszło do popełnienia przestępstwa określonego w art. 68 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. Nr 179, poz. 1485 ze zm.). Zagadnienie to przekracza jednak ramy kompetencji organów inspekcji sanitarnej (nawet jeśli uwzględnić postanowienia art. 4 ust. 1 pkt 9 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 122, poz. 851 ze zm.), a w konsekwencji także sądu. Legalis.

²⁰ Zgodnie z zakresem określonym w załączniku nr 1 do ustawy.

²¹ Zob. W. Groszyk, *Narkotyki – nowa ustawa, nowe problemy*, „Diariusz Prawniczy” 2006, nr 1, s. 78–83.

²² Zob. D. Dudek, *Fentanył. Niebezpieczna „syntetyczna heroina”*, „Serwis Informacyjny Narkomania” 2006, nr 4, s. 18–23.

²³ Zob.: Uchwała SN – Izba Karna z dnia 27 października 2005 r., I KZP 32/05 – Teza: Przedmiotem ochrony przepisu art. 45 ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. Nr 75, poz. 468, w brzmieniu przed nowelizacją ustawą z dnia 26 października 2000 r. -Dz.U. Nr 103, poz. 1097) jest zdrowie społeczne (publiczne) w aspekcie zapobiegania zjawisku narkomanii. OSNKW 2005 nr 11, poz. 105, s. 19, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 1, poz. 4, s. 8, Biuletyn SN 2005 nr 10, KZS 2005 nr 11, poz. 2, OSP 2007 nr 1, poz. 3, s. 13, KZS 2007 nr 5, dodatek, poz. 7, OSP 2006 nr 6, poz. 72, s. 336, Legalis.

Biorąc pod uwagę te elementy, substancje psychotropowe są dzielone na następujące cztery grupy I-IV P²⁴:

1) substancje psychotropowe grupy I-P²⁵:

- niemające zastosowania medycznego,
- związki silnie uzależniające.

W efekcie są wyłączone z obrotu farmaceutycznego i mogą być wykorzystywane wyłącznie w celach naukowych²⁶.

2) substancje psychotropowe grupy II-P²⁷:

- małe zastosowanie medyczne,
- znaczny potencjał nadużywania.

Wykorzystywane są w celach medycznych, przemysłowych i badaniach naukowych²⁸.

²⁴ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 11 września 2006 r. w sprawie środków odurzających, substancji psychotropowych, prekursorów kategorii I i preparatów zawierających te środki lub substancje.

²⁵ Zob. np. W. Janiszewski, *Kat (Khat) – „orzeźwiająca” herbata*, „Problemy Narkomanii. Biuletyn” 2007, nr 3, s. 61–63; K. Jędrzejko, *Szałwia meksykańska Salvia divinorum EPLING and JATIVA. Nowe zagrożenie narkotyczne i zdrowotne oraz jego implikacje społeczne w Polsce*, „Problemy Narkomanii. Biuletyn” 2007, nr 1, s. 49–57.

²⁶ Przykłady: Psilocybina – związek występujący w grzybach z rodzaju Psilocibe i Stropharia, w organizmie przekształcany do aktywnej psilocyny; Psilocyna – związek alkalidowy z grzybów Psilocibe spp., agonista receptorów serotoninowych; Tetrahydrokannabinole – gruba substancji odpowiedzialnych za działanie psychoaktywne konopii siewnych (Cannabis sativa); Meskalina – związek otrzymywany z kaktusa Lophophora williamsi, agonista receptorów serotoninowych; Metylokatynon – inhibitor zwrotnego wychwytu dopaminy i noradrenaliny; pochodne amfetaminy (metamfetamina, brolamfetamina, tenamfetamina, tenocyklidyna).

²⁷ Zob. B. Szukalski, M. Bykas-Strękowska, D. Błachut, *Nowy typ narkotyków zmodyfikowanych. Pochodne fenetylaminy i amfetaminy zawierające siarkę*, „Problemy Współczesnej Kryminologii” 2006, t. 10, s. 339–352.

²⁸ Rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie środków odurzających, substancji psychotropowych, prekursorów kategorii I i preparatów zawierających te środki lub substancje określa również sposób prowadzenia ewidencji przychodu i rozchodu tych środków. Obrót substancjami psychotropowymi grupy II-P musi być prowadzony w formie tzw. książki kontroli zatwierdzanej przez wojewódzkiego inspektora farmaceutycznego. Sprzedaż preparatów zawierających substancje psychotropowe tej grupy może się natomiast odbywać wyłącznie na podstawie specjalnych, różowych recept, które są drukami ścisłego zarachowania.

Wymienić można kilka przykładów. Amfetamina (i jej pochodne: deksamfetamina, lewamfetamina, lewometamfetamina, metamfetamina, etylamfetamina) jest pochodną beta-fenyletyloaminy zwiększającą stężenie noradrenaliny, dopaminy i serotoniny w komórkach nerwowych. Przyspiesza akcję serca, podnosi ciśnienie tętnicze krwi, rozszerza żrenice i zmniejsza apetyt. Ponadto poprawia samopoczucie oraz zwiększa fizyczną i psychiczną wydolność organizmu. Amfetamina została w Polsce wycofana z lecznictwa. Ketamina (prep. Ketanest) jest pochodną fencyklidyny, wykazującą działanie anestetyczne i kataleptyczne. Wywołuje tzw. znieczulenie zdysocjowane – zanik aktywności ruchowej, zniesienie bólu i świadomości. Lek stosowany jest w celu znieczulenia ogólnego w czasie krótkotrwałych zabiegów chirurgicznych lub diagnostycznych, przy bolesnej zmianie opatrunku oraz w premedykacji do znieczulenia ogólnego w połączeniu z innymi środkami (np. benzodiazepinami). Pentazocyna (prep. Pentazocinum) to opioidowy lek przeciwbólowy wykazujący zarówno agonistyczny (kappa, mi), jak i antagonistyczny (delta) wpływ na recepto-

3) substancje psychotropowe grupy III-P:

- duże znaczenie medyczne²⁹,
- średni potencjał do wywołania uzależnienia.

Mogą być stosowane w celach medycznych, przemysłowych i naukowych³⁰.

4) substancje psychotropowe grupy IV-P³¹:

- podobny zakres zastosowań jak grupy III-P,
- w mniejszym stopniu wywołujące uzależnienia³².

W literaturze przedmiotu można odnaleźć definicję, określającą jako środek odurzający każdą substancję, zarówno naturalną, jak i syntetyczną³³, która wywołując pożądane przez jednostkę zmiany w stanie jej psychiki, prowadzi w wyniku dłuższego zażywania do zależności, chociażby tylko psychicznej, często połączonej z podwyższeniem tolerancji osobniczej na tę substancję³⁴. Z kolei

ry opioidowe. Stosowana jest w postaci iniekcji (dożylnie, domięśniowo lub podskórnio) w bólu o nasileniu od umiarkowanego do silnego. Metylofenidat (prep. Concerta) najprawdopodobniej hamuje zwrotny wychwyt dopaminy i noradrenaliny. Wykorzystywany jest w leczeniu zespołu nadpobudliwości ruchowej z deficytem uwagi (ADHD) u dzieci powyżej 6. roku życia.

²⁹ Zob. W. Janiszewski, *Fentanyl – lek i narkotyk*, „Problemy Narkomanii. Biuletyn” 2007, nr 1, s. 59–61.

³⁰ Ewidencja przychodu i rozchodu tych substancji jest prowadzona przez apteki w formie comiesięcznych zestawień; Przykłady: Buprenorfina (prep. Bunondol, Suboxone, Transtec) – to opioidowy lek przeciwbólowy wykorzystywany w leczeniu uzależnienia od narkotyków opioidowych; Cyklobarbitol – pochodna kwasu barbiturowego (patrz: pochodne kwasu barbiturowego), obecnie wycofana z obrotu farmaceutycznego w Polsce; Flunitrazepam – lek należący do benzodiazepin, obecnie dostępny w Polsce jedynie na zasadzie importu docelowego.

³¹ Zob. A.T. Ramsey, *Zależność lekowa*, Warszawa 1978, s. 210.

³² Zolpidem (prep. Apo-Zolpin, Hypnogen, Nasen, Onirex, Polsen, Sanval, Stilnox, Xentic, Zolpic, Zolsana, Zoratio) jest lekiem nasennym. W zależności od dawki może wywoływać działanie uspokajające, przeciwdrgawkowe i miorelaksacyjne. Mechanizm działania polega na wiązaniu z receptorami benzodiazepinowymi omega (BZD1) należącymi do podjednostki alfa kompleksu receptora GABA-A. Lek wskazany jest w krótkotrwałym leczeniu bezsenności. Benzodiazepiny (np. alprazolam, estazolam, chlordiazepoksyd, klorazepat, brotizolam, diazepam, bromazepam, alprazolam, triazolam, klobazam, oksazolam, ketazolam fludiazepam, flurazepam, helazepam, kamazepam, klonazepam, klotiazepam, lorazepam, lormetazepam, medazepam, nimetazepam, nitrazepam, oksazepam, pinazepam, temazepam, tetrazepam) wykazują działanie przeciwlękowe, uspokajające, nasenne i przeciwdrgawkowe. Mechanizm działania polega na oddziaływaniu z receptorami benzodiazepinowymi wchodzącymi w skład kompleksów GABA-ergicznych. W ten sposób benzodiazepiny nasilają powinowactwo kwasu gamma-aminomasłowego do receptorów GABA-ergicznych, powodując otwarcie kanałów chlorkowych, hiperpolaryzację i zmniejszenie pobudliwości komórek nerwowych. Wykorzystywane są między innymi w leczeniu padaczki, zaburzeń lękowych, nadmiernego i bolesnego napięcia mięśni szkieletowych oraz zaburzeń snu; Pochodne kwasu barbiturowego (allobarbitol, butobarbitol, fenobarbitol, barbitol, metylofenobarbitol, sekbubarbitol) działają uspokajająco, nasennie, przeciwdrgawkowo i przeciwskurczowo. Ponadto hamują ośrodek oddechowy oraz wytwarzanie hormonu tyreotropowego (TSH). Preparaty zawierające barbiturany stosowane są w leczeniu uogólnionych napadów padaczkowych toniczno-klonicznych oraz napadów częściowych prostych.

³³ Zob. W.S. Krawczyk, *Nowe narkotyki syntetyczne*, „Serwis Informacyjny Narkomania” 2006, nr 3, s. 23–26.

³⁴ Zob. T. Hanausek, W. Hanausek, *Narkomania. Studium Kryminologiczno Kryminalistyczne*, Warszawa 1976, s. 74.

pojęcie środka odurzającego w rozumieniu art. 178a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny³⁵ obejmuje nie tylko środki odurzające wskazane w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii³⁶, lecz również inne substancje pochodzenia naturalnego lub syntetycznego, działające na ośrodkowy układ nerwowy, których użycie powoduje, np. obniżenie sprawności w zakresie kierowania pojazdem³⁷.

S. Redo traktuje środek odurzający jako substancję wywołującą i osłabienie, i pobudzenie reakcji ośrodkowego układu nerwowego³⁸. Wskazuje on na istotny element, jakim jest funkcjonowanie aż pięciu definicji tego pojęcia³⁹, wyróżniając definicję:

- 1) biologiczną – środkiem odurzającym jest każda substancja zmieniająca ze względu na swe właściwości strukturę lub funkcje żywego organizmu (także kawa, papierosy, alkohol);
- 2) legalną – środkiem odurzającym jest tylko substancja wymieniona w wykazie załączonym do aktu prawnego;
- 3) medyczną – każda substancja, która ze względu na swe psychoaktywne i inne właściwości może być nadużywana lub prowadzić do stanu zależności;
- 4) medyczno-społeczną – substancja mogąca oddziaływać na psychikę człowieka lub prowadzić do zależności fizycznej i przy nadużywaniu mogąca zagrażać życiu, zdrowiu, zdolności do pracy, a także współżyciu społecznemu;
- 5) mieszaną – uwzględnia kilka kryteriów pozwalających określić, czym jest środek odurzający.

Inaczej definiuje środek odurzający Jednolita Konwencja w przepisie art. 1 ust. 1 lit. j), który stanowi, iż przez środek odurzający rozumie się każdą substancję wymienioną w wykazach I i II Konwencji, zarówno naturalną, jak i otrzymaną w drodze syntezy. Z kolei wykazy I i II to odpowiednie listy środków odurzających dołączone do Jednolitej Konwencji ze wszystkimi zmianami, które mogą być wprowadzone zgodnie z art. 3 Konwencji.

Natomiast według art. 1 lit. n) Konwencji o zwalczaniu nielegalnego obrotu⁴⁰ środkiem odurzającym jest każda substancja, naturalna bądź syntetyczna, wymieniona w wykazach I i II Jednolitej Konwencji.

Podsumowując tę część rozważań, należy wskazać, iż definicja środka odurzającego zamieszczona w przepisie art. 4 pkt 26 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii zakresowo jest podobna do określenia tego środka zawartego w Jednoli-

³⁵ Dz. U. Nr 88, poz. 553.

³⁶ Pojęcie „środka odurzającego” było definiowane w nieobowiązującej już ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii. Wskazaną definicję normował art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 75, poz. 468 ze zm.). Obie definicje nie wykazują różnic w treści.

³⁷ Glosa do uchwały Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 27 lutego 2007 r., sygn. I KZP 36/06.

³⁸ Zob. S. Redo, *Narkomania. Aspekty prawnokarne i kryminologiczne*, Toruń 1979, s. 12.

³⁹ Zob. S. Redo, *Zjawisko narkomanii – próba wyjaśnienia pojęć*, AUNC, „Prawo XVII – Nauki humanistyczno-społeczne” 1979 z. 10, s. 180–181.

⁴⁰ Konwencja Narodów Zjednoczonych o zwalczaniu nielegalnego obrotu środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, sporządzona w Wiedniu w dniu 20 grudnia 1988 r. (Dz. U. z 1995 r., Nr 15, poz. 69).

tej Konwencji. Podkreślenia wymaga fakt, że podstawowe znaczenie w praktyce dla zakwalifikowania danego środka jako środka odurzającego ma zamieszczenie go w wykazie, który stanowi załącznik Nr 1 do ustawy. Bez wątpienia łącząc te dwa elementy, otrzymujemy definicję legalną środka.

Analiza przedstawionych przepisów wskazuje na występowanie jednego kryterium dotyczącego środka odurzającego. Kryterium to zostało zawarte w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii – zawarcie środka w wykazie Nr 1 – oznacza zdolność oddziaływania na ośrodkowy układ nerwowy.

Do grupy pojęć podstawowych w zakresie omawianego zaliczymy również następujące pojęcia⁴¹:

- 1) wytwarzanie,
- 2) przetwarzanie,
- 3) przerób.

Wytwarzanie obejmuje swoim zakresem cztery rodzaje czynności, zgodnie z art. 4 pkt 35 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii⁴². Zgodnie z art. 1 ust. 1 lit. n) i i) Jednolitej Konwencji o substancjach psychotropowych wytwarzanie oznacza wszystkie czynności, za pomocą których mogą być otrzymywane środki odurzające lub substancje psychotropowe, włączając w to ich oczyszczanie, jak również przetwarzanie jednych środków odurzających lub substancji psychotropowych na inne.

Kolejnym pojęciem jest przetwarzanie. W tym zakresie należy wskazać na art. 4 pkt 19, który stanowi niewątpliwie powtórzenie definicji zawartej w art. 6 pkt 24 ustawy o narkomanii z roku 1997. Definicja przetwarzania została zawarta też w art. 1 ust. 1 lit. n) Jednolitej Konwencji, w tym przypadku mieści się jednak ona w szerszej definicji wyrobu⁴³. Podobne unormowanie zawarto w art. 1 lit. i) Konwencji o substancjach psychotropowych⁴⁴. Zgodnie ze wspomnianymi przepisami przetwarzanie polega na transformacji jednych środków odurzających albo substancji psychotropowych na inne środki odurzające albo substancje psychotropowe. Nie wspomina się w nich o przetwarzaniu środków odurzających lub substancji psychotropowych w substancje, które nie są objęte wykazami do-

⁴¹ Zob. K. Łucarz, A. Muszyńska, *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 30.

⁴² Do czynności tych można zaliczyć: 1. czynności, za pomocą których mogą być otrzymywane środki odurzające, substancje psychotropowe lub prekursorzy; 2. oczyszczanie środków odurzających, substancji psychotropowych lub prekursorów; 3. ekstrakcję surowców i półproduktów; 4. otrzymywanie soli środków odurzających, substancji psychotropowych lub prekursorów.

⁴³ Przez „wyrób” rozumie się wszystkie czynności, inne niż zbiór, za pomocą których mogą być otrzymywane środki odurzające włączając w to ich oczyszczanie, jak również przetwarzanie jednych środków odurzających na inne środki odurzające.

⁴⁴ „Wyrób” oznacza wszelkie czynności, za pomocą których można otrzymywać substancje psychotropowe, łącznie z oczyszczaniem i przetwarzaniem substancji psychotropowych na inne substancje psychotropowe; określenie to obejmuje również wyrób preparatów innych niż sporządzone na podstawie recepty w aptece”.

łączonymi do Jednolitej Konwencji lub Konwencji o substancjach psychotropowych, czyli nie są środkami odurzającymi lub substancjami psychotropowymi. Przedstawiony rodzaj przetwarzania znajduje się pod ograniczoną kontrolą m.in. na podstawie art. 19 ust. 1 lit. b) Jednolitej Konwencji⁴⁵ oraz art. 4 lit. b) Konwencji o substancjach psychotropowych⁴⁶. Szerzej te kwestie normuje sama ustawa o narkomanii, obejmuje ona swoim zakresem również przemiany prekursorów, co wychodzi poza regulacje konwencyjne. Z kolei same zasady kontroli przetwarzania zostały zawarte w rozdz. 5 ustawy.

Następne pojęcie to przerób. Aktualna definicja stanowi zmodyfikowaną wersję art. 6 pkt 25 ustawy o narkomanii z 1997 r. Nie ogranicza ona przerobu do otrzymywania stałych lub ciekłych mieszanin, lecz rozszerza to pojęcie o mieszaniny w postaci gazowej. Mieszanina, o której mówi przepis art. 4 pkt 20, uzyskuje postać stosowaną w lecznictwie, jaką jest preparat. W efekcie powiązania poszczególnych pojęć sam przerób jest formą wytwarzania produktów leczniczych w rozumieniu art. 2 pkt 42 ustawy Prawo farmaceutyczne.

3. Zakres przedmiotowy i podmiotowy zezwolenia

Przede wszystkim należy odpowiedzieć na pytanie: jaki jest zakres przedmiotowy wydawanego zezwolenia?

Ustawodawca wyraźnie wskazał ten zakres poprzez użycie sformułowań: wytwarzanie, przetwarzanie lub przerób, które zostały odniesione do:

- środków odurzających,
- substancji psychotropowych,
- prekursorów.

Jednocześnie wspomniany zakres przedmiotowy zezwolenia stanowi formę prowadzenia działalności gospodarczej⁴⁷. Jest to działalność w rozumieniu art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej⁴⁸.

Z kolei sama działalność gospodarcza podlega zasadom określonym w przepisach Konstytucji i wspomnianej ustawy. Punktem wyjścia jednak jest art. 20 ustawy zasadniczej, który wprowadza zasadę swobody działalności gospodar-

⁴⁵ Chodzi w tym przypadku o oszacowanie ilości środków odurzających, które będą zużyte do wyrobu innych środków odurzających, nieobjętych Konwencją; informacje przekazywane Międzynarodowemu Organowi Kontroli Środków Odurzających.

⁴⁶ Przepis odnosi się do substancji psychotropowych innych niż zawarte w wykazie I, wówczas państwa-strony mogą zezwolić na używanie tych substancji w przemyśle do wyrobu substancji lub produktów nie psychotropowych, warunkiem jest stosowanie do nich środków kontroli przewidzianych przez tę Konwencję.

⁴⁷ O czym stanowi art. 4 pkt 18 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii – „producent – przedsiębiorcę wytwarzającego, przetwarzającego lub przerabiającego środki odurzające, substancje psychotropowe lub prekursory”.

⁴⁸ Działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły.

czej. Wyjątkiem od powyższego przepisu konstytucyjnego jest art. 22 Konstytucji, wprowadzający możliwość ograniczenia wolności działalności gospodarczej wyłącznie na podstawie ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny⁴⁹. Z powyższego przepisu konstytucyjnego wynika określony zakres ograniczeń wolności działalności gospodarczej. Przede wszystkim można wskazać na następujące elementy ograniczające:

- nie powinny one mieć charakteru generalnych wyłączeń podmiotowych, polegających na wykluczeniu określonej kategorii podmiotów z kręgu osób uprawnionych do podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w omawianej sferze;
- nie mogą naruszać zasady ochrony życia oraz zdrowia ludzkiego, pamiętając jednakże, że konstytucyjna zasada swobody gospodarowania nie powinna być traktowana bezwzględnie;
- racjonalność uzasadnienia w przypadku ich wprowadzania.

Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej w art. 6 wprowadza konstytucyjną zasadę wolności gospodarczej, zgodnie z którą jej podejmowanie, wykonywanie i zakończenie jest wolne dla każdego na równych prawach. W interesującym nas przypadku ograniczenie wolności działalności gospodarczej polegać będzie na wytwarzaniu, przetwarzaniu lub przerobie środków odurzających, substancji psychotropowych i prekursorów zgodnie z art. 75 ust. 1 pkt 5 omawianej ustawy. Na podstawie tego przepisu uzyskanie zezwolenia wymaga prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie określonym w przepisach ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Zatem z analizy wskazanego przepisu jasno wynika, iż materia dotycząca organów wydających zezwolenie, warunków wykonywania działalności objętej zezwoleniem oraz zasad i trybu wydawania decyzji w sprawie zezwoleń została unormowana w przepisach odrębnej ustawy, jaką jest ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii.

Zezwolenia na wytwarzanie, przetwarzanie oraz przerób zostały unormowane w art. 35 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Przepis ten dokonuje podziału środków odurzających i substancji psychotropowych na:

- produkty lecznicze – wytwarzane, przetwarzane lub przerabiane wyłącznie przez przedsiębiorcę⁵⁰. Warunkiem w tym przypadku jest prowadzenie działalności we wskazanym zakresie na podstawie wydanego zezwolenia przez Głównego Inspektora Farmaceutycznego⁵¹ (ustawa Prawo farmaceutyczne);
- wyroby niebędące produktami leczniczymi – również wymóg zezwolenia GIF-u.

⁴⁹ Wyrok NSA z dnia 12 kwietnia 2006 r., II GSK 23/06 – Teza: Wszelkie ograniczenia zasady wolności w prowadzeniu działalności gospodarczej, choć dopuszczalne w drodze zapisu ustawowego ze względu na ważny interes publiczny (art. 22 Konstytucji RP), mają charakter wyjątku i muszą być wobec tego rozumiane ściśle, a nie w sposób rozszerzający. Nie można zatem ich istnienia dorożumiewać czy domniemywać bądź przyjmować np. w drodze analogii. „Współnota” 2007, nr 33, s. 44, Legalis.

⁵⁰ Art. 4 pkt 18 – producenta – przedsiębiorcę wytwarzającego, przetwarzającego lub przerabiającego środki odurzające, substancje psychotropowe lub prekursory.

⁵¹ Dalej: GIF.

Zgodnie z art. 35 i 39 wspomnianej ustawy podjęcie działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania wskazanych środków i substancji wymaga uzyskania zezwolenia. Ustawa ta wskazuje właściwy organ do:

- wydania,
 - odmowy wydania,
 - cofnięcia,
 - zmiany zezwolenia,
- którym jest GIF.

Wyjątkiem jest regulacja zawarta w ust. 5 art. 35, która wyłącza z konieczności uzyskania zezwolenia na przerób apteki.

Kolejną istotną kwestią jest wskazanie elementów wniosku (jak stanowi art. 39, zezwolenia udziela się na wniosek) złożonego przez przedsiębiorcę ubiegającego się o zezwolenie. Należy tu wskazać na następujące istotne elementy wniosku:

- wskazanie firmy wnioskodawcy wraz z podaniem numeru NIP-u;
- określenie rodzaju i nazwy produktu leczniczego, zawierającego substancje psychotropowe;
- wskazanie postaci farmaceutycznej;
- podanie miejsca wytwarzania, zakresu wytwarzania oraz miejsca kontroli;
- przedstawienie szczegółowych danych dotyczących zapewnienia jakości;
- wykazanie faktu posiadania pomieszczeń oraz urządzeń technicznych i kontrolnych niezbędnymi do wytwarzania, kontroli i przechowywania produktów;
- wskazanie osoby posiadającej wymagane kwalifikacje, odpowiedzialnej za zapewnienie jakości produktu przed wprowadzeniem na rynek⁵².

Wszystkie określa § 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie wydawania oraz cofania zezwoleń na wytwarzanie, przetwarzanie, przerabianie lub stosowanie środków odurzających lub substancji psychotropowych

Zezwolenie wydane przez GIF wskazujące środki oraz substancje, które mogą być przedmiotem wytwarzania, przetwarzania lub przerobu nie jest zezwoleniem na wytwarzanie produktów leczniczych w rozumieniu ustawy Prawo farmaceutyczne. Szczególne znaczenie mają w tym przypadku odrębne warunki określające wydanie zezwoleń. Materia ta jest regulowana zarówno przez tę ustawę, jak i przez ustawę o narkomanii, jednakże przepisy szczególne są zawarte w art. 35 ust. 6, 8 i 10 tego drugiego aktu prawnego. Zezwolenia, normowane w cytowanym już przepisie art. 35 ust. 1–4 i 7, są wydawane przez GIF po stwierdzeniu przez wojewódzkiego inspektora farmaceutycznego, że przedsiębiorca wnioskujący o wydanie zezwolenia zapewnia właściwe warunki produkcji i obrotu zabezpieczające przed użyciem środków odurzających, substancji psychotropowych lub prekursorów kategorii 1 objętych zezwoleniem przez oso-

⁵² Każda seria produktu powinna być bowiem wytworzona i skontrolowana zgodnie z przepisami ustawy Prawo farmaceutyczne oraz wymaganiami zawartymi w specyfikacjach i dokumentach stanowiących podstawę dopuszczenia do obrotu tego produktu.

by nieupoważnione lub w celach innych niż wskazane w wydanym zezwoleniu (art. 35 ust. 6). W omawianej kwestii nasuwa się istotny wniosek dotyczący zakresu podmiotowego, biorąc pod uwagę, że art. 35 ust. 6 cytowanej ustawy dotyczy także zezwoleń określonych w ust. 4 i 7, zezwoleniem powinny być objęte też jednostki naukowe („przedsiębiorca lub jednostka naukowa”). W przypadku wydania zezwolenia, o którym mówi przepis art. 35 ust. 9, wojewódzki inspektor farmaceutyczny przed jego wydaniem powinien również zbadać przesłanki zawarte w art. 35 ust. 6.

Zezwolenia wydawane przez GIF powinny zawierać następujące informacje (art. 35 ust. 1–4 i 7):

- wskazywać dozwoloną wielkość wytwarzania, przetwarzania, przerobu lub stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych lub prekursorów;
- określać cel wytwarzania, przetwarzania, przerobu lub stosowania (art. 33);
- termin ważności zezwolenia;
- precyzyjnie wyliczać środki lub substancje będące przedmiotem udzielonego zezwolenia.

Wskazane w przepisach ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii kategorie środków i substancji mogą być wytwarzane, przetwarzane lub przerabiane przez przedsiębiorców na podstawie zezwoleń, o których mowa w art. 35. Natomiast w celu prowadzenia badań naukowych przez jednostki naukowe mogą być zgodnie z przepisami używane:

- środki odurzające grup I-N, II-N, IV-N,
- substancje psychotropowe grup I-P, II-P, III-P i IV-P.

Do prowadzenia badań naukowych, o których wspomina analizowany już art. 35 ust. 4, 7 i 9 ustawy o narkomanii, powołane są wyłącznie jednostki naukowe w rozumieniu art. 4 pkt 3 tego aktu prawnego. Są to jednostki wyliczone w art. 2 pkt 9 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki⁵³. Zakres ich uprawnień, jest ograniczony przez przepisy prawa. Podstawowym zaś celem jest prowadzenie badań naukowych mieszczących się w pojęciu „działal-

⁵³ Dz. U. Nr 96, poz. 615 oraz z 2011 r. Nr 84, poz. 455 i Nr 185, poz. 1092.

Przepis do tych jednostek zalicza jednostki naukowe – prowadzące w sposób ciągły badania naukowe lub prace rozwojowe:

- a) podstawowe jednostki organizacyjne uczelni w rozumieniu statutów tych uczelni,
- b) jednostki naukowe Polskiej Akademii Nauk w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. Nr 96, poz. 619),
- c) instytuty badawcze,
- d) międzynarodowe instytuty naukowe utworzone na podstawie odrębnych przepisów, działające na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- e) Polską Akademię Umiejętności,
- f) inne jednostki organizacyjne, niewymienione w lit. a-e, posiadające osobowość prawną i siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w tym przedsiębiorców posiadających status centrum badawczo-rozwojowego, nadawany na podstawie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej (Dz. U. Nr 116, poz. 730 oraz z 2010 r. Nr 75, poz. 473).

ności statutowej”. Termin ten obejmuje:

- wytwarzanie, przetwarzanie lub przerób środków odurzających grup I-N, II-N i IV-N, substancji psychotropowych grup I-P, II-P, III-P i IV-P oraz prekursorów kategorii 1 – po uzyskaniu zezwolenia GIF określającego środki lub substancje, które mogą być przedmiotem wytwarzania, przetwarzania lub przerobu;
- stosowanie środków odurzających grupy IV-N lub substancji psychotropowych grupy I-P – po uzyskaniu zezwolenia GIF określającego środki lub substancje będące przedmiotem zezwolenia;
- stosowanie środków odurzających grup I-N i II-N, substancji psychotropowych grup II-P, III-P i IV-P oraz prekursorów kategorii 1 – po zgłoszeniu tego faktu i uzyskaniu zezwolenia wojewódzkiego inspektora farmaceutycznego.

Omawiana ustawa w art. 39 ust. 6 normuje materię związaną z cofnięciem wydanego zezwolenia. Wyliczenie przesłanek cofnięcia zezwolenia ma charakter zamknięty. W przypadku pierwszej przesłanki (art. 39 ust. 6 pkt 1) podmiot, który uzyskał wcześniej zezwolenie, utracił z własnej winy prawo do prowadzenia wskazanej w zezwoleniu działalności. Jako przykład można wskazać zmianę zakresu „działalności statutowej” jednostki naukowej. W przypadku drugiej przesłanki (pkt 2) cofnięcie zezwolenia nastąpi w sytuacji, gdy podmiot nie zastosował się do wezwania GIF-u i we wskazanym terminie nie usunął stanu faktycznego lub prawnego niezgodnego z przepisami ustawy w zakresie objętym zezwoleniem⁵⁴. Innym stanem prawnym będzie natomiast wygaśnięcie zezwolenia, bowiem nastąpi ono niezależnie od działań przedsiębiorcy i organu wydającego zezwolenie – zostało ono wydane na czas określony. W tym miejscu należy jednak pamiętać, że to wnioskodawca wskazuje czasookres prowadzenia działalności gospodarczej objętej zezwoleniem wydanym na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Cofnięcie zezwolenia wydanego przez GIF nastąpi również na wniosek wojewódzkiego inspektora farmaceutycznego po przeprowadzeniu kontroli, w wyniku której stwierdzono nieprawidłowości dotyczące prowadzonej działalności objętej zezwoleniem, jak stanowi § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie wydawania oraz cofania zezwoleń na wytwarzanie, przetwarzanie, przerabianie lub stosowanie środków odurzających lub substancji psychotropowych. Cofnięcie zezwolenia następuje w drodze decyzji administracyjnej, podobnie jak wydanie zezwolenia. Zgodnie z zasadą dwuinstancyjności postępowań na decyzję o cofnięciu zezwolenia przysługuje odwołanie oraz prawo do przeprowadzenia kontroli sądowej zgodności decyzji administracyjnych z przepisami prawa w postaci skargi do sądu administracyjnego. Decyzja o cofnięciu zezwolenia podlega natychmiastowemu wykonaniu. Powyższa zasada realizuje cel określony w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii, jakim jest m.in. odpowiednie zabezpieczenie przed użyciem środków odu-

⁵⁴ Zob. M. Zubańska, *Jak ukryć lub zafałszować narkotyki czyli o nowych trendach na rynku narkotyków syntetycznych*, [w:] J. Kasprzak, J. Bryk (red.), *Prawo, kryminalistyka, Policja. Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Bronisławowi Młodziejowskiemu*, Szczepno 2008, s. 333–342.

rzających, substancji psychotropowych lub prekursorów kategorii 1 przez osoby nieupoważnione lub w celach innych niż medyczne, naukowe, czy przemysłowe. Jeżeli GIF w przeprowadzonym postępowaniu stwierdził, że zaistniały przesłanki do cofnięcia zezwolenia, o których mowa w art. 39 ust. 6, wówczas uzasadniona staje się obawa, że powyższy cel zostanie naruszony. Podmiot, który nie spełnia wymaganych prawem warunków lub nie realizuje nałożonych na niego obowiązków, w efekcie nie gwarantuje w podstawowym stopniu bezpieczeństwa wytwarzania, przetwarzania jak i przerobu środkami odurzającymi, substancjami psychotropowymi lub prekursorami. Stąd też istnieje konieczność natychmiastowej wykonalności decyzji o cofnięciu zezwolenia. Jest to wyjątek od regulacji przewidzianej w Kodeksie postępowania administracyjnego dotyczącej wstrzymania wykonania decyzji w przypadku, gdy przedsiębiorca wniesie odwołanie. Nie bez znaczenia jest jednak przepis art. 135 k.p.a., na podstawie którego organ odwoławczy może w uzasadnionych przypadkach wstrzymać natychmiastowe wykonanie decyzji.

W konkluzji należy zauważyć, że wytwarzanie, przetwarzanie lub przerób środków odurzających, substancji psychotropowych lub prekursorów kategorii 1 przez jednostkę naukową zawsze będzie wymagało zezwolenia GIF. Badania naukowe wykraczające poza wytwarzanie, przetwarzanie lub przerób wymagają albo zezwolenia GIF (dotyczy to środków odurzających grupy IV-N lub substancji psychotropowych grupy I-P), albo zezwolenia wojewódzkiego inspektora farmaceutycznego (dotyczy to środków odurzających grup I-N i II-N, substancji psychotropowych grup II-P, III-P, IV-P oraz prekursorów kategorii 1). Zezwolenie na wytwarzanie, przetwarzanie lub przerób środków odurzających, substancji psychotropowych lub prekursorów kategorii 1 nie uprawnia jednostki naukowej do ich stosowania. Wymagana jest tu odrębna decyzja GIF lub wojewódzkiego inspektora farmaceutycznego. Jednocześnie zezwolenie na stosowanie środków odurzających, substancji psychotropowych lub prekursorów kategorii 1 nie uprawnia do ich wytwarzania, przetwarzania lub przerobu. Tu również wymagana jest odrębna decyzja GIF.

Podsumowując, głównym założeniem art. 35 ust. 6 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii jest zagwarantowanie trzech podstawowych kwestii w odniesieniu do środków odurzających, substancji psychotropowych lub prekursorów kategorii 1: wykorzystywania ich wyłącznie dla celów medycznych, przemysłowych lub naukowych; uniemożliwienia ich wprowadzenia do nielegalnego obrotu; wyłączenia używania ich do celów konsumpcyjnych.

Bibliografia:

- Błachut D., *Charakterystyka najpopularniejszych substancji psychotropowych i środków odurzających. Współczesna scena narkotykowa*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2009, nr 1.
- Chruściel T., *Współczesna scena narkotyków w Polsce w świetle ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii*, „Archiwum Medycyny Sądowej” 2000, suplement 1.
- Dudek D., *Fentanyl. Niebezpieczna „syntetyczna heroina”*, „Serwis Informacyjny Narkomania” 2006, nr 4.
- Groszyk W., *Narkotyki – nowa ustawa, nowe problemy*, „Diariusz Prawniczy” 2006, nr 1.
- Hanausek T., Hanausek W., *Narkomania. Studium Kryminologiczno Kryminalistyczne*, Warszawa 1976.
- Janiszewski W., *Fentanyl – lek i narkotyk*, „Problemy Narkomanii. Biuletyn” 2007, nr 1.
- Janiszewski W., *Kat (Khat) – „orzeźwiająca” herbata*, „Problemy Narkomanii. Biuletyn” 2007, nr 3.
- Jędrzejko K., *Szałwia meksykańska Salvia divinorum EPLING & JATIVA. Nowe zagrożenie narkotyczne i zdrowotne oraz jego implikacje społeczne w Polsce*, „Problemy Narkomanii. Biuletyn” 2007, nr 1.
- Krawczyk W.S., *Nowe narkotyki syntetyczne*, „Serwis Informacyjny Narkomania” 2006, nr 3.
- Łucarz K., Muszyńska A., *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz*, Warszawa 2008.
- Ramsey A.T., *Zależność lekowa*, Warszawa 1978.
- Redo S., *Narkomania. Aspekty prawnokarne i kryminologiczne*, Toruń 1979.
- Redo S., *Zjawisko narkomanii – próba wyjaśnienia pojęć*, AUNC, „Prawo XVII – Nauki humanistyczno-społeczne” 1979, z. 10.
- Sobczyk I., *W kwestii przywozu, wywozu i tranzytu narkotyków*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 2002, nr 66.
- Szukalski B., Bykas-Strękowska M., Błachut D., *Nowy typ narkotyków zmodyfikowanych. Pochodne fenetylaminy i amfetaminy zawierające siarkę*, „Problemy Współczesnej Kryminalistyki” 2006, t. 10.
- Zubańska M., *Jak ukryć lub zafałszować narkotyki czyli o nowych trendach na rynku narkotyków syntetycznych*, [w:] J. Kasprzak, J. Bryk (red.), *Prawo, kryminalistyka, Policja. Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Bronisławowi Młodziejowskiemu*, Szczytno 2008.

The issue of granting permits for production, processing and modification of narcotic drugs and psychotropic substances

Summary: The article discusses the currently important matter of issuing permits for three types of activities: production, processing and modification of narcotic drugs and psychotropic substances. The issue will be considered through the prism of the following essential matters: legal basis, definitions of basic notions, objective and subjective scope of permits

Key words: narcotic drugs, psychotropic substances, permits for production, drug addiction